

løsning, hvor Fæstet efterhaanden havde udviklet sig paa denne Maade; Forslagsstillerne har imidlertid idag berigtiget det og viist, at de have beffæstiget sig dermed under ganske andre Omstændigheder. Naar vi paaafalde Sædvaneretten i Fæstelovgivningen, skyldte vi at gjøre Rede for, hvorledes vi betragte den hele Udvikling af dette Forhold, og deri kommer da ogsaa til at ligge Udviklingen af, og som jeg troer Berettigelsen til, det som man kalder Medieendomsretten, hvilket aldeles intet Andet indeholder end, at vi kræve, at den Indskrænkning, som bestaaer, skal komme i Betragtning ved Prinsens Fastsættelse, naar en endelig Afslutning skal skee. Dette har paa de forskjellige Steder, hvor Lovgivningen om dette Forhold er bleven gjennemført, gjort sig gjældende, og man kunde maaffee sige, i Gjennemsnit gjort sig gjældende som en meget betydelig Deel, thi man kan, troer jeg, sige, uden at sige for meget, at den omtrent har gjort sig gjældende med $\frac{2}{3}$ Dele. Man har her søgt at benægte, at den hele Udvikling af vore Godsforhold hænger sammen med en Omforg for Bondestanden, og man er endog kommen saavidt i denne Benægtelse, at man har sagt, at Fæstendretningen var en Fattigforsørgelse. Jeg vil optage dette Udtryk, ikke fordi jeg anerkjender det for rigtigt, men fordi det allerede i sig selv indeholder en Beviisførelse for vor Paaastand. Dersom Fæstendretningen virkelig oprindeligen har været indført og paaatvunget Godsæierne som en Forsørgelsesanstalt for Fæstebonden, da spørger jeg: ligger ikke netop deri et Beviis for, at Regjeringen har anseet sig berettiget til at tage Hensyn af den Art, og for, at det var i Bondestandens Interesse disse Godsforhold bleve ordnede? men jeg troer, og det snart skal blive klart, at Sagen stiller sig endnu meget sikkrere og meget bestemtere, og at det skal udfolde sig for Folkethingets Dine, at det ikke er nogen Fattigforsørgelse men en Folkeforsørgelse, som ligger til Grund for vor Fæstelovgivning. Da Gnevoldsmagten — thi Gnevoldsmagten er det sammene som Absolutismen — blev indført i 1660, da var det aabenbart, at den havde politiske Privilegiens Tilintetgjørelse og Ligeliggjørelsen af de forskjellige Stænder for Die;

man gjennemløse enhver offentlig Bekjendtgjørelse, der er udgaaet strax efter Gnevoldsregjeringens Indførelse, det være sig de, der ere udgaaede som Love, eller især de, der ere udgaaede som Instruxer for de forskjellige Bestillingsmænd, og jeg troer ikke, man skal vende Dinene bort fra denne Læsning, uden at erkjende, at Regjeringen har rettet et skarpt Nie paa Forbedring af Bondestandens Tilstand, at dette sieblikkelig har været et af dens vigtigste Formaal; men idet man erkjender dette, idet man ser, at det er Formaalet, og at man i en Række af Aar bliver ved at forfølge det samme Formaal, saa vil man ogsaa komme til at see, i hvilken ulykkelig Tilstand den hele Landbostand dengang var nedsunken; man vil see, hvormeget der klagedes over øde Gaarde, hvormange Anvæisninger der gaves til Bestillingsmænd, for at finde Midler til at besætte de øde Gaarde, og man vil see, hvor umuligt det var blevet at fuldbyrde disse Forlangender fra Regjeringens Side. Og hvad greb Regjeringen da til? Den sølte paa engang Nødvendigheden af, at faae dette Forhold bragt i Orden, og Umuligheden af ved egne Kræfter at skaffe den fornødne Kapital tilveie; . . . den sølte, at jo længere det varede inden denne Mangel blev afhjulpen, jo længere varede det inden den fik Kræfter til selv at overkomme de store Vanskeligheder, som den havde at overkomme, den maatte søge at skaffe nye Kræfter, og naar man vil undersøge den Tidsperiode, saa skal man finde, at vort hele store Godsforhold — jeg taler ikke her om enkelte Undtagelser — i dets nuværende Skikkelse, er gaaet ud fra den Trang, Regjeringen sølte til at skaffe en mere stedlig interesseret Bestyrelse tilveie, der kunde afhjælpe disse Mangler og skaffe den Capital ind i de mindre Landboes bedderes Børge, som var fornøden, for at de kunne udrede de Byrder, der paaalaa dem. Saaledes staaer Forholdet, saaledes ere Godsæierne bleve til, og det kan ikke hjælpe, at man vil komme her og sige, at der er et enkelt Lehnsbrev, et enkelt Riggsbaronesoprettellesprivilegium, hvori der intet stod om Bondens Forsørgelse, thi det stod over det, det stod i det, Bogstav for Bogstav skal man finde det, og den hele Organisme gif ikke ud paa